

סיפורים לשולחן שבת עם כבוד הרב עזרא עזרם שליט"א

הפרשות בחומש במדבר:

- במדבר - חקת

- נשא - בלק

- בהעלותך - פנחס

- מטות- מסעי

- שלח לך

- קרח

פרשות מטות-מסעי תשפ"ה

שבת ראש חודש אב תשפ"ה

אין לקרוא בשעת התפילה | טעון גניזה

משנכנס אב ממעטין

בשמחה!!

הארמון והיונים הבוכיות

1

כיצד בתו של המלך ביקשה לבנות את הארמון? ומדוע בכו היונים? פעם היה מלך שכנופיות פראים בזזו ושוב ושוב את ארמונו. הוא לא הצטער על העצים ועל האבנים שהם הרסו, אך עם אבדן אבני הכתר היקרות שעברו בירושה מדור לדור לא יכול היה להשלים. אסף המלך את חכמיו, אך איש מהם לא יכול היה לתת עצה. אותן כנופיות של ברברים פוזרו את אבני הכתר בכל רחבי הארץ ובארצות רבות אחרות, והיקרות שבהן נלקחו אל מעבר לים לקצוות העולם המרוחקים ביותר. אך למלך הייתה בת שיקרה מאוד לליבו, ובחוכמתה היא טיכסה עצה. המלך ובתו אימנו יונים רבות לצאת מן הארמון, להכיר את אבני הכתר ולשאתן חזרה. בכל יום הם שחררו את היונים לשדות המרעה שסביב לארמון, וכמה מהן היו מגלות את האבנים היקרות שהיו פזורות סביב והשיבו אותן לביתן. המלך שמח מאוד וחייך לבתו באושר. משהיו היונים מאומנות היטב למרחקים קצרים, שלחה אותם בת המלך רחוק יותר, ושוב הן חזרו לארמון כשהן נושאות עוד כמה מאבני הפז שאיבד אביה. היונים שבו לארמון גם כשנשלחו רחוק עוד יותר, וככל שנשלחו רחוק יותר, כן הזדרזו יותר לשוב לביתן. אך האבנים יקרות הערך ביותר, אלה שנמצאו בארצות הרחוקות ביותר ובמקומות החבויים ביותר, עדיין לא הוחזרו לארמון. היונים לא רצו לצאת למסע המרוחק כדי למצוא אותן שכן הם לא רצו להתרחק מן הארמון יותר מדי. בת המלך ידעה מה צריך לעשות, אך היא לא יכלה לספר על כך לאביה, שכן התוכנית הייתה קשה מדי, מסוכנת מדי, נוראה מדי. אולם האב הביט בעיניה והבין מה עליו לעשות. לכן הוא הרס שוב את ארמונו היפה עד היסוד עד כי לא נותר לו כל זכר. כשניסו היונים לשוב, הן לא מצאו דבר, מלבד שדה בור ריק ובו כמה אבנים פזורות ובולי עץ עשנים. הם היו רעבות למזון והתגעגעו ביותר לביתן. אז יצאו היונים הנועזות וההרפתקניות ביותר אל מחוץ לארצו של המלך, שם מצאו ארמונות אחרים, ובארמונות הללו מצאו את אבניו היקרות ביותר של המלך. הן אספו אותן, ליטשו אותן ושמרו אותן בכנפיהן; ובלילות הן היו בוכות, שכן הן ידעו היטב שאין זה ביתן שלהן. כעת, כשהן אספו את כל האבנים היקרות, הגיעה השעה שהן ישובו הביתה. המקובל הגדול, הרב יצחק לוריא, הידוע בכינוי "האר" הקדוש, לימד דברים רבים על עולמנו. הוא לימד, למשל, שאין דבר בעולם שאין בו ניצוץ של קדושה. אפילו הרוע הגדול ביותר, אפילו החושך העמוק ביותר, העושה ככל יכולתו להתנגד לבוראו ולהכחיש כל תכלית או כל יסוד טוב בעולם – אפילו אלה מכילים ניצוץ אלוקי. והעולם זקוק לניצוץ הזה, שכן בלעדיו לא יהיה מסוגל להתקיים אף לרגע קטן אחד. מדוע, אם כן, מדובר ברוע? משום שהניצוץ שאותו הוא מכיל הוא כה עמום ונסתר, שדרך הביטוי היחידה שלו יכולה להיות ההפך ממה שהוא באמת. אתם עשויים אם כן לחשוב שאם הניצוץ כל כך עמום אין הוא ניצוץ חשוב ביותר. אולי אלוקים יכול לוותר עליו, להסתדר בלעדיו. אך המגיד ממזריטש לימדנו את ההפך: שהניצוצות הגבוהים ביותר, הם הנופלים רחוק ביותר ממקורם. לכן, במקומות שהם חמימים וידידותיים ביחס ליסוד הקדושה, יהיו כמה ניצוצות חמימים וידידותיים. אך אם אתם רוצים למצוא את הניצוצות רבי-העוצמה ביותר, את אלו המדברים על תמציתו הממשית של אלוקים, אזי עליכם ללכת למקומות הרחוקים ביותר ממקורם. כל עוד שבויים כל הניצוצות הללו כבני ערובה, בתוך מקומות ודברים

מכירים את המשמעות האמיתית של מה שנמצא בתוכם, העולם אינו מגשים את תכליתו. כך מתאר האר"י את התורה ואת היהודים – שכן דרך התורה והיהודים מתחברים הניצוצות הללו מחדש למקור שלהם. (חב"ד).

צריך לדעת, שהשם יתברך מתפאר אפילו עם הקל שבקלים שבִּישְׂרָאֵל, אפילו פושעי יִשְׂרָאֵל. כל זמן ששם יִשְׂרָאֵל נקרא עליו – יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו.

על כן, אסור לאדם ליאש עצמו מהשם יתברך אפילו אם קלל ופגם הרבה מאד ח"ו, כי עדין לא פסק תביבות השם יתברך מִמֶּנּוּ כנ"ל, ועל כן עדין יכול לשוב לשם. והעקר הוא עלידי אנשי אמת, שהם יכולים למצא גם הטוב וההתפארות שיש אפילו בהגורע שבגורעים ולהשיב הפל לשם יתברך. (שם י"ג) (רבי נחמן מברסלב זצוק"ל).

2

נחשו של ויתור

(מעשה שהיה)

דין התורה החל. נערך דיון ראשון, והדיון השני נקבע לאחר תשעה באב, בדיוק ביום שבו הייתה החנות צריכה להיפתח, "הנה המפתח לדירה. שיהיה לכם במזל טוב!". לרגע המאושר הזה חיכתה האישה חודשים רבים. חלום שנים החל להתגשם. הכול החל כאשר יום אחד חזרה בתה הצעירה הביתה ובפיה בשורה: "חנות המכולת השכונתית נסגרת". האישה נדרכה. זה זמן רב חשבו היא ובעלה להקים עסק חדש, אלא שבכל פעם הרעיון לא יצא אל הפועל. עכשיו נקרתה לפניהם הזדמנות לפתוח מכולת, תחת זו שנסגרה. בני הזוג פתחו במסע חיפושים למקום מתאים לחנות. תחילה חשבו לשכור את החנות הישנה, אך בעליה כבר השכיר את המבנה למישהו אחר. כעבור כמה שבועות נמצא מקום שענה על כל הדרישות: שטח מרווח, מחיר סביר ומיקום מושלם – בקומת הכניסה של בניין מגוריהם. החווה נחתם, ובני הזוג המאושרים התחילו להתקין מדפים ולהכין את המקום לשמש חנות מכולת. הפתיחה נקבעה לאחר תשעה באב. זה היה ביום כ"ח בתמוז. בתם של בני הזוג נכנסה הביתה בסערה וסיפרה כי ראתה שדלת החנות פתוחה. לתומה חשבה שהוריה שוהים במקום, אך לתדהמתה ראתה שם אדם לא מוכר. האישה ירדה ונכנסה לחנות. "שלום", קראה לאיש שעמד ובחן את המדפים, "אפשר לעזור?". "אינני מבין מה קורה פה", הגיב האיש, שלא הבין את פשר השאלה. "שכרתי את המקום הזה ושילמתי מראש דמי שכירות לשנה. מי התקין פה מדפים והניח מוצרים?!", האישה החווירה. בירור קצר העלה שבעל הנכס חתם בטעות גם עם האיש על החווה. האמת הייתה כואבת עוד יותר כשהתברר שהאורח היה הראשון לחתום על החווה, ולכן הוא יזכה לקבל את המבנה. המשכיר הביע את צערו וביקש את סליחתם של בני הזוג. "אינני מבין איך יצאה טעות כזו מתחת ידי", התנצל. בני הזוג ניסו לדבר על ליבו של השוכר הראשון שיוותר להם, כי הדבר יאפשר להם לפתוח את החנות תחת ביתם וכי כבר השקיעו כספים בהתקנת מדפים וכו'. אך השוכר לא השתכנע. הוא דרש מהם לפנות את המבנה במהירות, כי אחרי תשעה באב הוא מתכוון להיכנס אליו. בני הזוג נקלעו למשבר אמיתי. הם יצאו לחיפוש בתקווה לאתר מקום אחר לחנות – לשווא. בעקבות זאת החליטו לתבוע את המשכיר לדין תורה. "הטעות שהוא מדבר עליה בשאננות גרמה לנו הפסדים גדולים", אמרה האישה לבעלה. "אולי הפיצוי שנקבל יקל מעט את הכאב". המשכיר התחנן לפני בני הזוג שלא יתבעו אותו. "גם אם פסק הדין יהיה שעליי לפצותכם – אין באפשרותי לשלם זאת", טען. אך בני הזוג נותרו בעמדתם. בשלב מסוים חשב הבעל לוותר, ואילו האישה עמדה וטענה שאין הם יכולים לוותר על כסף הפיצוי. "זה לא רק הכסף", טענה בלהט. "אנחנו לא צריכים לשלם את המחיר על טעויותינו". ניכר היה שגם יצר הנקמה בער בה וניווט אותה לעמדתה הקשוחה. דין התורה החל. נערך דיון ראשון, והדיון השני נקבע לאחר תשעה באב, בדיוק ביום שבו הייתה החנות צריכה להיפתח. בינתיים מצאו בני הזוג מקום קטן ולא נוח, עם חסרונות רבים, בעבור המכולת. הם התקינו את המדפים מחדש והחלו למלא את החנות סחורה, אך בחוסר חשק והתלהבות. בצום תשעה באב ביקשה האישה לנוח מעט. "שחקו בבקשה בשקט", ביקשה מילדיה, אך הילדים הוסיפו לשחק בקול, לצעוק ולריב. "נו באמת, ילדים!", קראה בכעס כשנאלצה לקום ולצאת מחדרה. "ותרו זה לזה ועזרו לבנות את בית המקדש. ועכשיו – שקט. לאימא כואב הראש והיא רוצה לנוח". בבית השתרר שקט, אבל האישה לא הצליחה להירדם. דבר מה הציק לה. ופתאום קלטה: המשפט שאמרה לילדיה – "ותרו זה לזה ועזרו לבנות את בית המקדש" – הדהד במוחה. ילדיה, חשבה לעצמה, ויתרו זה לזה כדי לבנות את בית המקדש, ומה אני עשיתי כדי לבנותו? איפה הוויתור שלי? ההחלטה גמלה בליבה. היא קמה במהירות כדי שלא תתחרט וצלצלה לבית הדין. "בטלו את התביעה", הורתה למזכיר. כעת חזרה למיטתה רגועה יותר, מתוך ידיעה שתרמה את חלקה לבניין הבית. תשעה באב חלף, ובני הזוג פתחו את חנותם במקום הפחות מוצלח. אף-על-פי-כן ההצלחה הייתה גדולה. הקהל נהר לחנות ויצא לה שם טוב בכל האזור. העסק שגשג. חלפה שנה, והתעורר צורך להרחיב את החנות. בירור קצר העלה שהדייר ששכר את הדירה שאותה רצו בתחילה, עזב אותה. בני הזוג חתמו על חוזה חדש, ועד היום מוסיפה החנות לשגשג ולהניב רווחים רבים. "אני מאמינה שההצלחה מאירה לנו פנים דווקא משום שוויתרנו וביטלנו את התביעה", מסיימת האישה את סיפורה. (על-פי סיפורו של הרב צבי נקר בספרו 'אמונה שלמה') (חב"ד).

3

למנוע את החורבן

(מעשה שהיה)

הימים היו ימי 'בין המצרים'. שמש לוהטת קפחה על ראשי הבריות. אך הצדיק רבי נחום מצ'רנוביל לא שת ליבו לחום הכבד. מבוקר ועד ערב כיתת רגליו, מקבץ פרוטה לפרוטה ורובל לרובל, למען המטרה הנעלה – מצוות פדיון-שבויים. בעבור מי מסר הצדיק את נפשו וכיתת את רגליו? – למען יהודי מאחת העיירות הסמוכות, איש למוד-סבל וידוע-מכאוב. האיש נתפס לטיפה המרה ונעשה שיכור כרוני. את כספו-שלו וכן כספים שלוה מאחרים הוציא על קנייה בלתי-פוסקת של יי"ש, ובו הטביע את צרותיו. כשרבו בעלי-החוב והנושים לא חדלו מלהציק, עשה היהודי מעשה נמהר – לוה מן הפריץ סכום כסף גדול בריבית נשכנית. כאשר הגיע מועד פירעון ההלוואה לפריץ וליהודי לא הייתה פרוטה לפרוטה, תפסוהו צמד בריונים, אסרוהו באזיקים והשליכוהו לבור שבקצה אחוזת הפריץ. כשנודע על כך לצדיק רבי נחום – שמסר עצמו למען הזולת וחלק ניכר מחייו הקדיש למצוות פדיון-שבויים – נחלץ מיד לעזרת היהודי המסכן ויצא

לגייס את הכסף. שעות רבות משוטט רבי נחום מבית לבית ועדיין הסכום שבידו אינו מתקרב אפילו למחצית הכסף הדרוש. בתוך כך הגיע לביתו המפואר של יהודי עשיר. יהודי זה כשם שהונו רב כך עזות-פניו רבה הייתה. העניים וגבאי-הצדקה העדיפו לפסוח על ביתו. מוטב שלא לבוא בשעריו - היו אומרים - שכן מנת החרפה והלעג שיטיח אותו קמצן אינה שווה את הפרוטות העלובות שיוציא לבסוף מידו הקמוצה. אולם רבי נחום, בראותו כי עדיין חסר לו רובו של הכסף, החליט בכל-זאת להתדפק על דלת ביתו של עשיר קמצן זה. שטח רבי נחום לפני העשיר את צרת היהודי האומלל, המושלך זה כמה ימים בבור הכלא, וביקש שיתרום נדיבה למצווה הנעלה. הקשיב העשיר לדברי הצדיק, שיצאו מן הלב, ועם זאת התקשו להבקיע את חומות האטימות שעטפו את ליבו כשריון. ככלות הצדיק לדבר פנה אליו העשיר בדברי תוכחה: "במחילת כבודו - לו בא אלי בדבר מתן נדבה ליהודי הגון ובר-אוריין שנקלע לקשיים, ניחא. לו ביקש תרומה לבת-טובים שהגיעה לפרקה ואין לה במה להינשא, החרשתי. אך לעזור לעלוב-נפש זה, שהוא קל-שבקלים, שיכור עד אבדן הכרה, אשר במו-ידידו הביא על עצמו את צרתו? ! יישאר השיכור במקום שהוא נמצא בו עד שילמד לקח. אם אמנם כך יקרה, ירווח לו ולנו כאחד. ולכן, למענו ולטובתו, גם פרוטה שחוקה אחת לא אתן". למשמע הדברים התמלא ליבו של רבי נחום צער עמוק. זמן ממושך התעטף בשתיקה, בורר את המילים שימצאו מסילות לליבו האטום של העשיר. "הסכט ושמע את שלמדתי זה לא-כבר בגמרא". פתח רבי נחום ואמר. "ימים אלו הם, כידוע לך, ימי 'בין המצרים', שבהם אנו מבכים את בית-תפארתנו שחרב ועלה באש". בס"ד נחום לספר את המעשה המובא במסכת גיטין על קמצא ובר-קמצא. בשפה עשירה וציורית תיאר את הסעודה שערך אותו עשיר, שביקש להזמין אליה את אוהבו קמצא, ובטעות הזמין השליח את שונאו, בר-קמצא. האיש בא בטעות לסעודה וגורש ממנה בחרפה לעיני כולם. מתיאור הסעודה עצמה עבר הצדיק להמשך השתלשלות המאורע, בהציגו אותו כמשל ובשלו בו תוכו את הנמשל: "אמר בר-קמצא: 'מכיוון שתלמיד-חכמים, שישבו בסעודה, שתקו, סימן שדעתם נוחה מן המעשה; אלך ואוכל קורצא בי מלכא - אשפוך את מר-ליבי לפני מלכו של עולם, הוא הקב"ה'. "אמר לקיסר, לקב"ה: 'מרדו בך יהודאי'. "אמר לו הקב"ה: 'ומי יוכיח דבר זה?' "אמר לו: 'מכיוון שהעני נקרא קרבן (בזוהר הקדוש), שלח להם קרבן (כלומר, עני), וראה אם יקרבוהו, אם יקבלוהו בסבר פנים יפות, אם לאו'. "והנה רואות עינינו כי כשמגיע העני לבית העשיר, מיד מטיל האחרון מום בראשון. יש אומרים כי המום הוא בניב-שפתיים - העשיר משחית פיו ולשונו וטוען כי העני הוא 'עלוב נפש וקל-שבקלים'. ויש אומרים כי המום הוא בדוקין שבעין - שיכור שנתן עיניו בטיפה המרה... עצר רבי נחום לרגע ומיד המשיך: 'מגיסוננו המר כבר למדנו, כי התנהגות כזו הביאה חורבן על עמנו וכילתה את בית-מקדשנו". הביט רבי נחום לתוך עיני העשיר והוסיף: "ואתה איש עשיר ודשן - בידך היכולת לבחור בין השניים. יכול אתה להיות שותף למצווה גדולה וחשובה זו של פדיון-שבויים. לעומת זה, בידך לקלקל חס-ושלום ולדבוק בקשיות ליבך, ואז להעמיד בסכנת חורבן וכליון את כל 'מקדשך', מקדש הכסף והזהב שטיפחת כל ימך. בחר בין האפשרויות... למשמע דברים נוקבים אלה הפשיר ליבו של העשיר ונפתחה גם ידו הקמוצה. הוציא מלוא חופניים מטבעות ומסרם לידי הצדיק. בצאתו מבית העשיר מנה רבי נחום מצ'רנוביל את המטבעות שבידו והנה הסכום תואם להפליא את שדרש הפריץ. בלי לאבד רגע רץ לאחוזת הפריץ, פרע את החוב והוציא את היהודי המסכן מאפלה לאורה. (חב"ד).

(מעשה שהיה)

נסתרות דרכי האל

4

בשעת בוקר מוקדמת התדפקו השוטרים על דלת ביתו, ומול פניהם ההמומות של בני משפחתו אחזו בו וכבלו את ידיו באזיקים. בטרם הספיק לפצות פה הובל לתחנת המשטרה ומצא עצמו בתא המעצר, בחברת פושעים עצורים. רבי מנחם-מענדל מוויטבסק, מגדולי תלמידיו של המגיד ממזריטש, לא ידע מה חטא ומה פשע שנעצר כאחרון העבריינים. הוא נחקר ארוכות, והוטחו בו האשמות קשות. אט-אט התבהרה התמונה: מישוהו טפל עליו עלילת כזב דמיונית שציירה אותו כפושע גדול. הוא ניסה להעמיד את החוקרים על טעותם, ולטעון כי כל ההאשמות נגדו אינן אלא סיפורי בדים, ואין כל קשר בינו ובין המציאות. אך הסבריו נפלו על אוזניים ערלות. החוקרים דבקו בעמדתם, ולחצו עליו להודות בעבירות החמורות. כשסירב, הושלך בחזרה אל התא הצפוף. שם, על הדרגש הנוקשה, מוקף עבריינים גסי-רוח, הרהר רבי מנחם-מענדל במצבו. הוא התכנס בעצמו והחל לערוך חשבון נפש פנימי, בניסיון למצוא את הסיבה הרוחנית שבעטייה נקלע לצרה הצרורה. הגיעה שעת התפילה. הוא פרש לקרן זוית, כיוון את פניו אל הכותל, עצם את עיניו, והחל להתפלל בדבקות. שעה ארוכה נשא את צקן לחשו, מתעלם מרעשי הרקע ומתרפק על מילות התפילה, שבהן מצא משענת ונוחם. כשסיים את תפילתו הסב פניו לאחור והבחין כי אסיר אחד מתבונן בו במבט ממוקד. תחילה התעלם מן האיש, אך בתפילה הבאה נשנה המחזה: האיש לא גרע עין ממנו, מתחילת התפילה ועד סופה. רבי מנחם-מענדל סקר את האיש, שחזותו הייתה כשל גוי גמור, כשאר האסירים. אך האיש החל לבקש את קרבתו של רבי מנחם-מענדל, להציע לו עזרה, לדאוג לשלומו ולרווחתו. נראה היה שהאיש יוצא מגדרו לשרת את היהודי. גם בימים שלאחר מכן הוסיף האיש וביקש את קרבתו של רבי מנחם-מענדל. הוא פנה אליו מתוך הכנעה והתבטלות, ושירת אותו ככל יכולתו. רבי מנחם-מענדל החליט לפנות אל האסיר ולתהות על קנקנו. נראה היה שלזה חיכה האיש. דמעות החלו לזלוג מעיניו, והוא החל לספר את סיפור חייו, שנקטע שוב ושוב בפרצי בכי. הוא יהודי. נחום שמו. מצוקות החיים הובילו אותו למחוזות הפשע. הוא הידרדר מדחי אל דחי, עד שנעשה פורץ. בלילות נהג לחדור לבתים ולרוקן את תכולתם. זמן רב עסק במלאכתו האסורה, שרוי בחדר מתמיד ומשחק עם מזלו מדי לילה. יום אחד הצליחה המשטרה להניח את ידה עליו. נחום הושלך אל תא המאסר. איש מאחיו היהודים לא טרח להיחלץ למענו. להפך, מכריז היהודים אפילו שמחו בליבם על שנפטרו סוף-סוף מפגיעתו הרעה. נחום נותר אפוא בודד ועוזב לגורלו. רבי מנחם-מענדל האזין לסיפור רוב קשב. "פתאום הנה אתה כאן, עומד ומתפלל", אמר נחום, "והמראה הזה נגע לליבי והחל להמס את האטימות שאפפה אותי זה שנים. בפעם הראשונה בחיי חשתי חרטה אמיתית על מעשי הרעים. אנא עזור לי למצוא דרך תשובה ולכפר על חטאיי". ברגע זה הבזיקה מחשבה במוחו של רבי מנחם-מענדל: הנה לפניו הסיבה שבעבורה הושם במאסר על לא עוול בכפו. יש כאן נשמה אומללה, המשוועת לעזרה ומייחלת למישוהו שיחלץ אותה משאול התחתית שבה היא לכודה. רבי מנחם-מענדל החליט להתמסר בכל מאורדו למען נחום האסיר. הוא החל להרכיב בו תורה ויראת שמיים, והדריך אותו כיצד לנטוש את מידותיו הרעות ולעלות על דרך הישר. גם נחום התגלה כתלמיד צייתן ורציני. הוא קיבל עליו את כל ההוראות שנתן לו רבי מנחם-מענדל. התנזר ממזון לא כשר, הניח תפילין בכל בוקר, ומיום ליום התחזק ביראת שמיים עד שנהפך לבעל תשובה גמור. "דע", אמר לו רבו החדש, "שאנו עדיין בתחילת התהליך. ה' יעזור ונזכה להיגאל מהשבי, ואז ניסע יחדיו אל הרבי, המגיד

ממזריטש, והוא יורה לך דרך תשובה שלמה". בעודו מדבר עימו נכנס אל התא מפקד הכלא לבשר לרבי מנחם-מענדל כי הוא משתחרר. החשדות נגדו נבדקו ונמצאו חסרי בסיס, והחוקרים הגיעו למסקנה כי הוא חף מפשע. אבל האסיר הדחים את מנהל הכלא: "אינני יוצא מכאן, אלא אם כן ישתחרר גם חברי, נחום!", אמר נחרצות. המפקד חשב שלא שמע היטב. מימיו לא נתקל באסיר שמסרב לצאת לחופשי. הוא הביט בנחום ואמר: "האסיר הזה טרם מילא את תקופת עונשו. אין הוא יכול להשתחרר". רבי מנחם-מענדל לא הרפה. הוא דרש להיפגש עם השופט המחוזי, והבטיח לו בהן צדקו כי ייקח את נחום לחסותו, וידאג שלא יגנוב עוד ולא יפגע באיש. השופט התרשם מאישיותו של רבי מנחם-מענדל, והורה לשחרר את נחום לאלתר. עם הגיעם לבית המגיד ממזריטש, עוד בטרם נכנסו פנימה, הכריז המגיד באוזני מקורביו: "לנשמה זו חיכיתי!". ואכן, נחום שינה את אורחות חייו ונעשה תלמיד נאמן של המגיד. (על-פי בית צדיקים יעמוד, ג)

מעשה שהיה

קנינות השכינה

5

בימיו של האר"י (רבי יצחק לוריא) ז"ל חי בעיר צפת יהודי ירא-שמים מופלג ותלמיד-חכם גדול, ושמו ר' אברהם הלוי ברוכים. שנים רבות נהג ר' אברהם להשכים קום מדי לילה סמוך לחצות, לסובב בסמטאות העיר, להקיש על דלתות הבתים ולהעיר לעבודת הבורא את תלמידי-החכמים והמקובלים הרבים שגדשו את צפת. לא הייתה חולפת שעה ואלה היו מתנערים מיצועם וממהרים לבתי-הכנסת, כדי לערוך 'תיקון חצות' ולבכות את מר הגלות. לאחר אמירת 'תיקון חצות' היו הכול לומדים בעיון ובהתמדה תורה - נגלה ונסתר. בליל של קולות לימוד היה בוקע אז מבתי-הכנסת ומתפשט בחלל האוויר של צפת. סמוך להנץ החמה היו פונים האנשים לטבילה במקווה, ולאחר מכן מתפללים שחרית בנחת ובכוונה. דמות מרתקת וייחודית היה ר' אברהם. כל ימיו חי בדוחק ובפרישות, ופעל נמרצות לחיזוק כל ענייני הקודש של צפת. הרבה לעסוק בתפילה ובתורה. אך את עיקר חייו ומעשיו הקדיש לעניין אחד - גלות השכינה. בכל פעם שהיה עולה עניין הגלות על שפתיו, אפף אותו צער עמוק. הוא היה מוכיח בשער, מעורר להרבות בקינה על בית-המקדש שחרב. כה רבות התעסק בגלות השכינה ובגאולתה, עד שהאר"י בכבודו ובעצמו העיד עליו כי נשמתו היא גלגול של ירמיהו הנביא. יום אחד נפל ר' אברהם למשכב. מצבו הידרדר והלך עד שהגיע ממש לשערי מוות. טובי הרופאים בסביבה הוזעקו למיטתו, אך הם אמרו נואש. מכריו השלימו בליבם עם המצב, ודומה היה כי גם ר' אברהם עצמו מכין את עצמו ליום המוות. השמועה על מחלתו האנושה של ר' אברהם הגיעה לאוזני האר"י, והוא מיהר לבקרו. אמר לו האר"י: "דע לך ר' אברהם כי נשלמו ימך, ולא נותר לך עוד זמן רב לחיות, אולם עדיין יש לפניך סיכוי להסיר את רוע הגזירה, לקום ממיטת חוליך ולשוב לאיתנך. זאת, אם תעלה לירושלים, להתפלל ליד שריד בית-מקדשנו, הכותל המערבי. אם תגיע לשם ותפיל תחינה, מעומק הנפש, תזכה לראות את השכינה הקדושה. והיה אם תזכה לכך, מובטח אתה כי תחיה עוד שנים רבות". כששמע זאת ר' אברהם, גמר בליבו לצאת לירושלים ויהי מה. באותם ימים זה לא היה דבר של מה-בכך. הנסיעה התנהלה על-גבי חמורים, עברה בדרוכים לא-סלולות וארכה ימים אחדים. היא גם עלתה סכום כסף שהיה למעלה מהשיג-ידו של ר' אברהם. אף-על-פי-כן קיבל עליו ר' אברהם את המסע. בתוך ימים אחדים חלה התאוששות-מה במצבו, עד שהצליח לרדת ממיטת חוליו ולעמוד על רגליו. משהתחזק גופו עוד והוא חש עצמו חזק דיו לקראת הדרך הארוכה והמתישה, החל למכור את מיטלטלי ביתו, כדי לממן את הנסיעה, שכן עני מרוד היה וכסף מזומן לא היה בידו. כשהכול היה מוכן לנסיעה הסתגר ר' אברהם בביתו שלושה ימים ושלושה לילות, בתענית ובתפילה לקראת המסע. רק לאחר מכן יצא בדרך העולה לירושלים עיר-הקודש. דרך ארוכה וקשה עברה על ר' אברהם מצפת לירושלים. כמה פעמים כבר היה נדמה לו שגופו החלוש לא יצליח לעמוד בטלטולי הדרך. רק אמונתו הגדולה נסכה בו כוח, עד שהגיע לירושלים. כשהגיע לעיר-הקודש לא פנה לאכסנייה. הוא שם מיד את פעמיו אל הכותל המערבי. השעה הייתה שעת לילה. ר' אברהם החל לשפוף את תחינתו לפני הקב"ה, מתוך בכיות רמות וזעקות קורעות-לב, עד שאפסו כוחותיו. לפתע, מתוך העייפות הגדולה והחולשה הכבדה, הבחין בדמות לבושת שחורים, מיתמרת ועולה כענן מהכותל ועד לב השמים. הבין ר' אברהם כי אותה דמות לבושת שחורים היא-היא השכינה הקדושה השרויה בגלות, עטופה שחורים, ומתגוללת בעפרה על בניה הנתונים בצרה ובשביה. כאב חד פילח את ליבו, כל גופו הזדעזע והוא שב ונפל על פניו, בוכה בכי מר: "ציון המסוללת בפז, אוי לי שראיתך בכך!", ומרוב צער התעלף. בחזיון חלומו ראה את הדמות לבושת השחורים קרבה אליו ומניחה את ידיה על פניו, מוחה את דמעותיו ואומרת: "הינחם, בני אברהם, כי יש תקווה, ושוב בני לגבולם. עוד אשוב לרחם עליהם ואקבצם". הקיץ ר' אברהם מעלפונו, ושב להכרתו כשהוא משנן לעצמו את הדברים שראה ושמע. כעבור כמה ימים החל ר' אברהם במסעו חזרה לעיר צפת. הוא שב אל העיר מאושש, שמח וטוב-לב. כשראהו האר"י, הבחין מיד על פניו כי אמנם התפלל מעומק הלב ואף זכה לחזות בגילוי השכינה. אמר לו האר"י: "אשריך שזכית לרגע נדיר של גילוי פנים בתוך הסתר-הפנים הגדול של הגלות המרה. כל זאת בזכות שכל חיך השתתפת בצערה של השכינה ומשום שאתה מעיר ומעורר יהודים מדי לילה לבכות את הגלות. מעתה מובטחת לך אריכות ימים". זכה ר' אברהם ברוכים לחיות בעיר-הקודש צפת עוד עשרים ושתיים שנה ולהמשיך בעבודת ה', על-פי דרכו המיוחדת. (חב"ד).

שבת שלום ומבורכת!

חודש טוב ומבורך